

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**Національний університет «Запорізька політехніка»**

Економіко-гуманітарний інститут, гуманітарний факультет  
(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин  
(повна назва кафедри )

**КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА**

**на тему «Форми соціального партнерства в країнах Європейського Союзу:  
досвід для України»**

**Виконала**

студентка 2 курсу, групи ГФ 218м  
спеціальності 292 «Міжнародні економічні  
відносини», ОПП «Міжнародний бізнес»  
(код і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Антоненко М.В.

(прізвище та ініціали студента)

Керівник Лазнєва І.О.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Переверзева А.В.

(прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя  
2019 рік

## РЕФЕРАТ

КДМР: 119 с., 6 рис., 4 табл., 69 джерел, 1 додаток.

**Мета роботи** – з’ясування сутності й теоретичних аспектів соціального партнерства та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму його забезпечення в національній економіці.

**Об’єкт дослідження** – теоретичні та практичні аспекти впливу соціального партнерства на економічний розвиток країн світу.

**Предмет дослідження** – особливості та форми соціального партнерства в країнах Європейського Союзу.

**Методи дослідження** – наукової абстракції, діалектичний, абстрактно-логічний – при визначенні сутності поняття «соціальне партнерство»; графічний, аналітичний, факторний аналіз – у розробці моделі взаємодії між учасниками партнерських відносин у національній економіці.

**Анотація.** Досліджено поняття «соціальне партнерство» Визначено учасників партнерських відносин та особливості взаємодії між ними. Розглянуто моделі соціального партнерства. Здійснено аналіз партнерської взаємодії в країнах світу. Охарактеризовано тенденції розвитку соціального партнерства в країнах ЄС. Виокремлено проблеми становлення партнерських відносин в економіці України. Розглянуто зарубіжний досвід розвитку партнерської взаємодії. Визначено шляхи удосконалення механізму забезпечення соціального партнерства.

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО, МОДЕЛІ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ, СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА, ПРОФСПІЛКИ, КОЛЕКТИВНО-ДОГОВІРНІ ВІДНОСИНИ, СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛОГ, ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ, СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, СОЦІАЛЬНА ЗГОДА, ТРИПАТРИЗМ.

**Аннотация.** Исследовано понятие «социальное партнерство» Определены участники партнерских отношений и особенности взаимодействия между ними. Рассмотрены модели социального партнерства. Осуществлен

анализ партнерского взаимодействия стран мира. Охарактеризованы тенденции развития социального партнерства в странах ЕС. Выделены проблемы становления партнерских отношений в экономике Украины. Рассмотрен зарубежный опыт развития партнерского взаимодействия. Определены пути совершенствования механизма обеспечения социального партнерства.

СОЦИАЛЬНОЕ ПАРТНЕРСТВО, МОДЕЛИ ПАРТНЕРСКОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ, СОЦИАЛЬНОГО ГОСУДАРСТВА, ПРОФСОЮЗЫ, КОЛЛЕКТИВНЫЕ-ДОГОВОРНЫХ ОТНОШЕНИЙ, СОЦИАЛЬНЫЙ ДИАЛОГ, ЕВРОИНТЕГРАЦИЯ, СОЦИАЛЬНАЯ ПСИХОЛОГИЯ, СОЦИАЛЬНОГО СОГЛАСИЯ, ТРИПАТРИЗМ.

**Abstract.** The concept of "social partnership" is researched. Models of social partnership are considered. The analysis of partnership interaction of the countries of the world is carried out. The tendencies of development of social partnership in the EU countries are characterized. The problems of forming partnerships in the Ukrainian economy have been singled out. Foreign experience of development of partnership interaction is considered. Ways to improve the mechanism of social partnership are identified.

SOCIAL PARTNERSHIP, THE MODEL OF PARTNERSHIP, THE WELFARE STATE, TRADE UNIONS, COLLECTIVE CONTRACTUAL RELATIONS, SOCIAL DIALOGUE, EUROPEAN INTEGRATION, SOCIAL PSYCHOLOGY, SOCIAL COHESION, TRYPATRYZM.

## ЗМІСТ

|                                                                                                      |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Завдання на кваліфікаційну дипломну магістерську роботу.....                                         | 22 |
| Реферат.....                                                                                         | 4  |
| Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень та термінів....                              | 8  |
| Вступ .....                                                                                          | 9  |
| 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА.....                                                    | 13 |
| 1.1 Поняття «соціальне партнерство».....                                                             | 13 |
| 1.2 Учасники партнерської взаємодії .....                                                            | 21 |
| 1.3 Моделі соціального партнерства.....                                                              | 32 |
| 2 АНАЛІЗ ФОРМ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....                             | 41 |
| 2.1 Особливості партнерської взаємодії в умовах імплементації європейських цінностей.....            | 41 |
| 2.2 Тенденції розвитку соціального партнерства в країнах Європейського Союзу.....                    | 53 |
| 2.3 Проблеми становлення партнерських відносин в умовах євроінтеграції України.....                  | 61 |
| 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ..... | 68 |
| 3.1 Використання зарубіжного досвіду розвитку партнерської взаємодії.....                            | 68 |
| 3.2 Шляхи удосконалення механізму забезпечення соціального партнерства.....                          | 80 |
| 4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.....                                                      | 89 |
| 4.1 Аналіз потенційних небезпек.....                                                                 | 89 |
| 4.2 Заходи по забезпеченню безпеки.....                                                              | 91 |
| 4.3 Заходи з виробничої санітарії та гігієни праці.....                                              | 94 |

|                                                                                                                                                          |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4.4 Заходи з безпеки в надзвичайних ситуаціях .....                                                                                                      | 99  |
| 4.4.1 Заходи з пожежої безпеки.....                                                                                                                      | 99  |
| 4.4.2 Евакуаційні заходи щодо робітників, службовців промислових<br>об'єктів та населення відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту<br>України..... | 101 |
| Висновки.....                                                                                                                                            | 105 |
| Перелік джерел посилань.....                                                                                                                             | 110 |
| ДОДАТОК А Основні аспекти соціального партнерства в Україні та<br>Німеччині.....                                                                         | 117 |

## ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Кинько Е. Н. Институт социального партнерства в Украине: параметры состояния и проблемы развития. *Економічний простір*. 2008. № 14. С. 92–99.
2. Политическая социология : научное издание / Л.Н. Алисова, З.Т. Голенкова, В.Н. Иванов и др.; отв. Ред.: В.Н. Иванов, Г.Ю. Семигин; Ин-т соц-полит. исслед. РАН. Центр политологии. Москва : Мысль, 2000. 294 с.
3. Пашенко І. Н. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. для студ. вузів. Львів : Магнолія 2006, 2007. 260 с.
4. Василенко О. М. Активізація дієвості соціального партнерства державних інституцій з громадськими організаціями. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1> (дата звернення: 10.09.2019).
5. Гутуряк К.О. Сучасний стан соціального партнерства в Україні. *Ефективна економіка*. 2010. № 5. С. 21–24.
6. Ситник О.Ю. Соціальне партнерство в Україні: особливості становлення і перспективи розвитку. *Збірник наукових праць Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2009. Вип. 15. URL: [http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/npkntu\\_e/2009\\_15/stat\\_09/42.pdf](http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/npkntu_e/2009_15/stat_09/42.pdf) (дата звернення: 10.09.2019).
7. Юзик Л. А. Сутність та механізм соціального партнерства. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 5. С. 225–227.
8. Семигин Г. Ю. Социальное партнерство в современном мире. М. : Мысль, 2008. 208 с.
9. Колот А. М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання. Київ: КНЕУ, 2005. 230 с.
10. Програма гідної праці МОП для України на 2016–2019 роки. URL: [http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/genericdocument/wcms\\_470684.pdf](http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/genericdocument/wcms_470684.pdf) (дата звернення: 11.09.2019).

11. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник. Київ : Знання, 2007. 560 с.
12. Балабанова Л.В. Управління персоналом : навч. посібник. Київ : Професіонал, 2006. 511 с.
13. Жуков В., Скуратівський В. Соціальне партнерство в Україні : навч. посіб. К. : Вид-во УАДУ, 2011. 120 с.
14. Петроє О. Теорія соціального партнерства та її вплив на розвиток концепції соціального діалогу. Вісник НАДУ. 2012. № 4. С. 234–243.
15. Капліна Г. А., Гніденко В. І. Модель соціального партнерства в Україні: проблеми запозичення зарубіжного досвід. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2014. № 29. С. 55–61.
16. Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2007. 299 .
17. Валишвили М. А. Совершенствование социального партнерства как механизма гуманизации и повышения эффективности предпринимательской деятельности. *Управление экономическими системами*. 2013. № 7(55). URL: <http://uecs.ru/predprinematelstvo/item/2267-2013-07-30-08-41-02> (дата звернення: 12.09.2019).
18. Офіційний веб-портал Федерації профспілок України. URL: [www:fpsu.org.ua](http://fpsu.org.ua) (дата звернення: 12.09.2019).
19. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручн. Київ : Знання, 2006. 529 с.
20. Хазах К. О. Проблеми та перспективи розвитку соціального партнерства з регулювання заробітної плати в Україні. *Бізнес Інформ*. 2013. № 9. С. 215–221.
21. Негель Л. С., Макаренко Л. Л. Світовий досвід розвитку соціального партнерства та його формування в Україні. *Стратегічна панорама*. 2004. № 2. С. 96–103.

22. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів: Тріада плюс, 2004. 392 с.
23. Діденко Н. Г., Тодоров І. Я., Чугріна О. Р., Міхеєва О.К. Європейська політика і соціальне партнерство в ЄС. Донецьк: ДонДУУ, 2012. 150 с.
24. Громадська, Н. А. Соціальний діалог: навч. пос. Миколаїв: ЧДУ ім. П. Могили, 2012. 184 с.
25. Петроє О. М. Соціальний діалог у державному управлінні: спроба структурування проблеми. *Державне управління: теорія та практика*. Електронне наукове фахове видання. 2008. № 2. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej8/> (дата звернення: 12.09.2019).
26. Проблеми і пріоритети профспілок в Україні та Швеції. Херсонська обласна організація профспілки працівників державних установ. URL: <http://ppdu.ks.ua/news/225-problemi-i-prioriteti-profspilok-v-ukrayini-ta-shvetsiyi> (дата звернення: 14.09.2019).
27. Товма Н. А. Развитие социального партнёрства в Германии, во Франции и в Англии. МНПК «Европейская наука 21 века-2009». 2011. URL: [http://www.rusnauka.com/14\\_ENXXI\\_2009/Economics/42033.doc.htm](http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Economics/42033.doc.htm) (дата звернення: 15.09.2019).
28. Дзунда, Р. Соціальний діалог в Україні – терміново потрібні європейські зміни. *Європейська правда*. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/experts/2014/10/23/7027098/> (дата звернення: 21.09.2019).
29. Гетьманцева Н. Соціальне партнерство як спосіб її інтересів суб'єктів соціально-трудових відносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 3. 2016. С. 82–86.
30. Зелененький М. М., Куртакова А. О. Соціальне партнерство в зарубіжних країнах. *Наукові праці МАУП*. 2011. Вип. 1(28). С. 156–164.
31. Шедяков В.Е. Развитие социального партнерства в контексте постиндустриальных трансформаций трудовых отношений. *Экономика Украины*. 2012. № 10. С. 80–91.

32. Ніколас Мусіс. Усе про спільноти Європейського Союзу / пер. з англ. Київ: К.І.С., 2005. 466 с.
33. Діденко Н.Г. Ринок праці та стратегія зайнятості в ЄС: до-свід регулювання та управління. *Публічне управління: теорія та практика: зб. наук. праць Асоціації докторів наук з державного управління*. Харків: Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2010. № 2. С. 131–137.
34. Пшеничний С. П. Умови розвитку соціального партнерства. *Питання економіки та права*. 2013. № 12. С. 65–68.
35. Бикеева М. В. Опыт развития социального партнерства в странах Европейского Союза. URL: <http://edrf.ru/article/10-03-2018> (дата звернення: 22.09.2019).
36. Зоммер М. Європейська соціальна модель та вдосконалення прав найманих працівників за умов глобалізації. *Профспілки України*. 2007. № 10. С. 35–36.
37. Лутохина, Э. А. Социальное партнерство и его модели в зарубежных странах (опыт и уроки). *Белорусский журнал международного права и международных отношений*. 2003. № 1. С. 69–75. URL: <http://elib.bsu.by/handle/123456789/31681> (дата звернення: 26.09.2019).
38. Макара, О. Інститут соціального партнерства як чинник розвитку соціально орієнтованої ринкової економіки. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2009. № 2. С. 37–44.
39. Конфедерация профсоюзов Германии (DGB). URL: <http://en.dgb.de/>, свободный (дата звернення: 27.09.2019).
40. Минтао Т. Профсоюзы — важный социальный оплот государственной власти. URL: <http://vocea.md/tun-mintao-profsoyuzy-vazhny-j-sotsial-ny-j-oplotgosudarstvennoj-vlasti/>, свободный (дата звернення: 28.09.2019).
41. Сайт Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu> › Eurostat (дата звернення: 01.10.2019).

42. Рязанцева М. В., Смирнов В. М., Юрзинова И. Л. Анализ используемого инструментария трудоустройства и профориентации молодежи в развитых странах в связи с актуальным состоянием российского рынка труда. *Бизнес в законе. Экономико-юридический журнал*. 2016. № 5. С. 69–75.

43. Мировой рост продолжает оставаться вялым. URL: <https://www.imf.org/ru/Publications/WEO/Issues/2019/07/18/WEUpdateJuly2019> (дата звернения: 02.10.2019).

44. AFL-CIO Unions. URL: <http://www.aflcio.org/About/AFL-CIOUnions> (дата звернения 05.10.2019).

45. Coquet B. Labour market measures in France 2008–13: the crisis and beyond. International Labour Office, Research Department. Geneva: ILO, 2015. URL: [http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/dgreports/inst/documents/publication/wcms\\_449923.pdf](http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/dgreports/inst/documents/publication/wcms_449923.pdf) (дата звернения 10.10.2019).

46. Country Profiles. China. URL: [http://www.ilo.org/ilostat/faces/home/statisticaldata/ContryProfileId?\\_afLoop=506835765930333#!%40%40%3F\\_afLoop%3D506835765930333%26\\_adf.ctrl-state%3Dpnn1kx06w\\_154](http://www.ilo.org/ilostat/faces/home/statisticaldata/ContryProfileId?_afLoop=506835765930333#!%40%40%3F_afLoop%3D506835765930333%26_adf.ctrl-state%3Dpnn1kx06w_154) (дата звернения: 17.10.2019).

47. EU Policy Environment. URL: [http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/EU\\_policy\\_environment\\_EN](http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/EU_policy_environment_EN) (дата звернения: 18.10.2019).

48. EU Quality Assurance in vocational education and training. URL: [http://www.eqavet.eu/qa/gns/case-studies/all-case-studies/germany/11-01-31/Germany\\_-\\_the\\_chambers\\_of\\_commerce.aspx](http://www.eqavet.eu/qa/gns/case-studies/all-case-studies/germany/11-01-31/Germany_-_the_chambers_of_commerce.aspx) (дата звернения: 18.10.2019).

49. Full employment and a wage policy of solidarity, report to the 2016 LO Congress. Summary Swedish Trade Union Confederation (LO) 2015. . URL: <http://www.lo.se/english/news> (дата звернения: 18.10.2019).

50. Global Labor Market. URL: <http://www.kellyservices.ca/?hid=AD> (дата звернения: 19.10.2019).

51. Labor Market and Salary Report 2015/16. URL: [http://china.ahk.de/fileadmin/ahk\\_china/Marktinfo/2015\\_16\\_Labor\\_Market\\_and\\_Salary\\_Report\\_limited\\_report.pdf](http://china.ahk.de/fileadmin/ahk_china/Marktinfo/2015_16_Labor_Market_and_Salary_Report_limited_report.pdf) (дата звернення: 20.10.2019).

52. Macro Research – Swedbank Economic Outlook, January. URL: [https://www.swedbank.lv/files/analitiskie\\_materiali/swedbank\\_ekonomikas\\_apskati/Swedbank\\_economic\\_outlook\\_2016\\_01\\_ENG.pdf](https://www.swedbank.lv/files/analitiskie_materiali/swedbank_ekonomikas_apskati/Swedbank_economic_outlook_2016_01_ENG.pdf) (дата звернення: 20.10.2019).

53. National Profile Report on Occupational Safety and Health in China. URL: [http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed\\_protect/---protrav/---safework/documents/policy/wcms\\_186991.pdf](http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/policy/wcms_186991.pdf) (дата звернення: 20.10.2019).

54. Presentation: LO, The Swedish Trade Union Confederation. 2016. URL: [http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo\\_in\\_english\\_1366027842542\\_presentation\\_lo\\_2016\\_pdf/\\$File/Presentation\\_LO\\_2016.pdf](http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_in_english_1366027842542_presentation_lo_2016_pdf/$File/Presentation_LO_2016.pdf) (дата звернення: 20.10.2019).

55. Report European Parliament. A8-0222/2015. 30.06.2015. URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A8-2015-0222&format=XML&language=EN#title2> (дата звернення: 20.10.2019).

56. The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training for the period 2011-2020. URL: <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/key-documents> (дата звернення: 22.10.2019).

57. The minimum wage in Germany. URL: <http://en.dgb.de/fields-ofwork/the-minimum-wage-in-germany> (дата звернення: 23.10.2019).

58. The Union Difference. URL: <http://www.aflcio.org/Learn-AboutUnions/What-Unions-Do/The-Union-Difference> (дата звернення: 23.10.2019).

59. Thillaye R. French Labour Market Reform: Good Intentions, Poor Delivery // Social Europe. 4 April 2016/. URL: <https://www.socialeurope.eu/2016/04/french-labour-marketreform-good-intentions-poor-delivery/> (дата звернення: 20.10.2019).

60. Trade union organisations. URL: <http://www.fedee.com/labourrelations/trade-union-organisations/> (дата звернення: 24.10.2019).

61. The Union Difference. URL: <http://www.aflcio.org/Learn-AboutUnions/What-Unions-Do/The-Union-Difference> (дата звернення: 24.10.2019).

62. Trade Unions in Europe. URL: <http://www.fedee.com/labourrelations/trade-union-organisations/> (дата звернення: 24.10.2019).

63. U.S. Chamber Policy Priorities for 2016. URL: <https://www.uschamber.com/about-us/us-chamber-policy-priorities-2016> (дата звернення: 25.10.2019).

64. Vocational training in Germany. URL: <http://en.dgb.de/fields-ofwork/vocational-training>, свободный (дата звернення: 20.10.2019).

65. Буланов В.С. Проблемы развития социального партнерства в России. *Общество и экономика*. 2012. №6. С. 67–79.

66. Рисин И.Е., Бэлл Д. Предприятия с собственностью работников: американский опыт и российская практика. *Энергия*. 2001. №2 (44). С. 41–42.

67. Цвих В. Профспілки. Від «школи комунізму» до соціального партнерства. *Віче*. 2002. № 1. С. 34–38.

68. Балабанова Н. В., Жуков В.И, Пилипенко В.Е. Социальный диалог. Социальное партнерство. Социальное государство. Киев : АТСО, 2002. 189 с.

69. Михеев В.А. Основы социального партнерства: теория и политика. Москва : Экзамен, 2001. 447 с.